

Förord

Arvika är sedan länge känt för sina rika konstnär- och konsthantverks-traditioner. Det speciella och särskilt intressanta är, att här har funnits *olika* grupper av hantverkare som bidragit till det goda ryktet: möbelsnickare, smeder, väverskor och krukmakare. Inom var och en av hantverksgrupperna har det funnits människor med konstnärlig begåvning, som blivit mästare inom sitt yrke och förenat hantverksskicklighet med konstnärligt skapande. På många sätt inspirerades nog de olika konsthantverkarna av varandra och av varandras framgångar. Smederna på Myra påverkades exempelvis av taserudssnickarna, till vilkas möbler de ofta tillverkade beslag och andra tillbehör.

Vid sekelskiftet slog sig några konstnärer ner vid sjön Racken – den så kallade Racken-kolonin. De blev ditlockade av snickarsonen från Taserud, bygdens store mästare Christian Eriksson, som blivit en skicklig och erkänd skulptör. Dessa konstnärer var helt säkert en viktig källa till inspiration för de konstnärligt sinnade av bygdens hantverkare.

Christian Eriksson var nog själv den störste inspiratören för bröderna i snickarverkstaden i Taserud, grannarna och vännerna smederna på Myra och för krukmakarna i Långvak, av vilka han var avlägset släkt med en del. När Christian ville modellera i lera vistades han periodvis i de olika krukmakerierna i Långvak, oftast hos släktingarna på Nedre Stortorpet. Man kan kalla honom för en sammanhållande länk.

Det är om den sistnämnda gruppen hantverkare, krukmakarna, som denna bok handlar. De var en samling yrkesmän utan varje anspråk på ära eller berömmelse, som såg sitt hantverk som ett vardagligt slit för brödfödan och ansåg det helt naturligt att så skulle vara. Men de ägde arbetsglädje, yrkesstolthet och stor hantverksskicklighet. De har på ett så markant sätt bidragit till Arvikas goda rykte som konsthantverkarstad, att de förtjänar att lyftas fram i ljuset. Boken handlar också om deras efterföljare, keramikerna.

I den gamla krukmakarverkstaden på Övre Stortorpet har jag sprungit omkring som barn och följt min farmors bror, Samuel Johansson, och min fars kusin, Torbjörn Eliasson, i deras arbete. Där fick jag mina grundläggande kunskaper om detta urgamla yrke.

Samuel har varit främsta källan i mina efterforskningar om krukmakarna i Långvak, min förbindelselänk med flydda tider. Någon sade vid ett tillfälle, när Samuel deltog i arbetet på Gammelvåla i Brunskog: "*Samuel behöver inte klä sig eller göra om sig på något speciellt sätt, när han ska vara med på Gammelvåla¹, han liksom är Gammelvåla i sig själv*". Så har det känts också för mig. Jag har fått mig förklarat hur livet var för länge sedan i Långvak, hur människorna tänkte och kände, inte bara genom att jag har fått lyssna på det Samuel har berättat, utan också genom att jag haft förmånen att få lära känna Samuel själv.

Under en bilresa 1971 fick jag av min fars syssling Per Nilsson, höra berättelsen om de åtta krukmakarbröderna i vår släkt och om deras arv. Brödernas far, krukmakaren Nils Nilsson, ville att de skulle bli krukmakare allihop. Historien väckte mitt intresse för släktforskning och sedan följde många år av forskning i kyrkoböcker och i andra skrifter, om krukmakeri och om Arvika-trakten, varvat med intervjuer med dem som varit med och dokumentation med kamerans hjälp.

Min målsättning har varit att dokumentera allt som varit möjligt om krukmakeri- och keramiktradition i Arvika-trakten.

Till alla dem som på olika sätt bidragit till denna bok, vill jag rikta ett stort tack!

Boken tillägnar jag Samuel på Stortorpet som dog den 10 mars 1992, 93 år gammal, efter att ha arbetat som krukmakare och keramiker i nästan 70 år. Han var den siste som en gång tillverkat hushållskärl som mjölkfat och syltkrutor för vardagligt bruk.

Arvika hösten 1995
Britt Andersson

1. Gammelvåla = gamla världen. Årligen återkommande hembygds- och hantverksfest i Brunskog.